

Лектор курсу

**Контактна інформація
лектора (e-mail)**

Сторінка курсу в eLearn

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Соціологія»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Рік навчання: 2, семестр 3

Форма навчання: денна

Кількість кредитів ЄКТС: 4

Мова викладання – українська

**Рудень Денис Миколайович, канд. політ. наук, доцент
кафедри філософії та міжнародної комунікації**

**Кафедра філософії та міжнародної комунікації,
корпус 3, к. 207, тел. (044) 527-82-42
den.ruden@nubip.edu.ua**

<https://elearn.nubip.edu.ua/>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія як наука набуває особливої актуальності в Україні, оскільки створює наукове підґрунтя формування громадянського суспільства, яке надає людині повноту свободи. Особистість не може існувати поза суспільством. Тому для того, щоб ефективно і водночас відповідально використовувати наявну свободу українського суспільства, здобувач вищої освіти повинен глибше розуміти основи життя соціальних груп, спільностей, соціальних процесів, вплив соціальних технологій.

Курс соціології націлений на набуття студентами знань про навколишні соціальні явища і процеси. Засвоєння знання про механізми функціонування суспільства, його інститутів і соціальні групи, розвиток здатності до аналізу і прогнозування розвитку соціальних процесів виступають найважливішими умовами формування активної життєвої і громадянської позиції майбутніх фахівців з міжнародної діяльності. Оскільки професійна діяльність людини відбувається в суспільстві і є формою участі в суспільному поділі праці, соціологічний аспект мислення має особливе значення для кожного фахівця.

Дисципліна «Соціологія» спрямована на формування у бакалаврів базових теоретичних знань, які дозволяють сформулювати уявлення щодо природи суспільства як соціальної системи та навичок здійснення відбору необхідних методів для проведення опитувань і аналізу одержаної інформації, вмінь працювати з різними джерелами

інформації, навиків індивідуальної та групової роботи при засвоєнні навчального матеріалу, вмінь аргументовано відстоювати свою позицію.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» є формування у студентів цілісного уявлення про соціальні феномени, зокрема ті, що стосуються формування особистості в суспільстві, спільної діяльності в рамках великих і малих, формальних і неформальних соціальних груп та у масовидних спільнотах, а також засобів регулювання суспільно значимих відносин, що виникають в результаті взаємодії різних елементів соціальної структури, формування у студентів уміння використовувати соціологічний підхід як важливий засіб і дійовий інструмент аналізу складних соціальних проблем у всіх сферах життя, а головне – в міжнародній діяльності.

Основні **завдання** вивчення курсу «Соціологія»:

- ✓ розвинути у студентів соціологічне мислення і соціологічну уяву;
- ✓ надати їм допомогу в розумінні сутності змісту соціологічних явищ і процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві;
- ✓ дослідити соціологічні концепції міжнародних відносин;
- ✓ розкрити специфіку проведення соціологічних досліджень в галузі міжнародних відносин;
- ✓ сформувати у студентів навички ефективно приймати і реалізовувати рішення, спрямовані на оптимальне функціонування і подальший розвиток міжнародних відносин;
- ✓ дотримуватися принципів толерантності та свободи в контексті політичного і суспільного простору.

Компетентності ОП:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

- **ЗК1.** Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;
- **ЗК2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.
- **ЗК3.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК6.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК7.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК8.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК12.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК13.** Здатність бути критичним і самокритичним.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- **СК2.** Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.
- **СК3.** Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

- **СК4.** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.
- **ФК11.** Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

- **РН01.** Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
- **РН03.** Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.
- **РН04.** Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
- **РН07.** Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.
- **РН08.** Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.
- **РН09.** Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
- **РН11.** Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні.
- **РН15.** Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

У результаті вивчення курсу студент повинен знати:

- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових елементів;
- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- особливості становлення соціології як самостійної науки;
- структуру та зміст спеціальних соціологічних теорій;
- послідовність розробки програми соціологічного дослідження;
- основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного досліджень;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці.

У результаті вивчення курсу студент повинен вміти:

- пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу;
- володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарах, в дискусіях, диспутах тощо;

- користуватися всіма доступними джерелами знань; самостійно добирати матеріал до реферату, доповіді, самостійної роботи;
- брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань в колективі, на виробництві;
- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин соціальних конфліктів;
- сприяти розв'язанню міжособистісних та виробничих конфліктів.

СТРУКТУРА ДИЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/семінарські / самостійна робота)	Результати навчання	Завдання	Оцінюванн я
Змістовий модуль 1. Місце соціології в системі суспільних наук				
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство <ul style="list-style-type: none"> ➤ Предмет, об'єкт, закони і категорії соціології. ➤ Структура соціології. ➤ Функції соціології. 	2/2/5	Знати предметну область дослідження соціології, її структуру та категоріальний апарат. Знати види та методи соціологічних досліджень. Вміти застосовувати методи соціологічних досліджень у проведенні власних наукових досліджень та представляти їх. Вміти аналізувати міждисциплінарні зв'язки соціології та їх особливості.	Здача семінару № 1. Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 1 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації. Виконати самостійне, індивідуальне завдання	5 балів 5 балів
Тема 2. Суспільство як соціальна система <ul style="list-style-type: none"> ➤ Соціальні взаємодії та зв'язки. ➤ Поняття суспільства та його структура. ➤ Типологія суспільств. 	2/2/5	Сформувати знання про суспільство як соціальну систему, його базові компоненти та основні напрями дослідження суспільства у	Здача семінару № 2. Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану	5 балів

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Динаміка суспільного розвитку. Модернізація. Інформатизація. ➤ Соціальні: капітал, цінності, норми. 		<p>соціології.</p> <p>Скласти уявлення про різновиди соціальних систем та соціальних змін.</p> <p>Знати соціальну структуру суспільства, її різновиди та структурні елементи.</p> <p>Мати навички аналізу основних структурних компонентів суспільства та різних видів соціальних змін.</p>	<p>семінарського заняття 2 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання</p>	5 балів
<p>Тема 3. Соціальна структура та соціальна стратифікація суспільства</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Соціальна структура суспільства. Основні її види і елементи. ➤ Теорія соціальної стратифікації. ➤ Соціальна мобільність. ➤ Трансформація соціальної структури українського суспільства. 	2/2/5	<p>Розуміти поняття «суспільство» як соціальний феномен.</p> <p>Знати основні теорії походження суспільства: інструментальну, сексуальну, кратичну, ендерну, семантичну.</p> <p>Знати типології суспільства за різними критеріями.</p> <p>Знати основні характеристики сучасного суспільства.</p> <p>Основні види структури суспільства та основні елементи структури</p>	<p>Здача семінару № 3.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 3 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання</p>	5 балів

		суспільства. Розуміти основи соціальної мобільності.		
<p>Тема 4. Соціологія особистості</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Сутність соціологічного підходу до поняття особистості.</i> ➤ <i>Рольові концепції особистості.</i> ➤ <i>Соціалізація особистості.</i> 	2/2/5	<p>Знати предмет дослідження соціології особистості.</p> <p>Знати ключові поняття і категорії соціології особистості: людина, індивід, особистість, індивідуальність.</p> <p>Розуміти основні проблеми соціології особистості.</p> <p>Розуміти теорії соціальних ролей, теорії соціальної установки та теорії референтної групи.</p> <p>Знати потреби, інтереси, мотиви та цінності особистості.</p>	<p>Здача семінару № 4.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 4 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання</p>	<p>5 балів</p> <p>5 балів</p>
<p>Тема 5. Соціальні інститути та організації</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Соціальні інститути: поняття, ознаки, інституціоналізація суспільного життя.</i> ➤ <i>Основні види та функції соціальних інститутів.</i> ➤ <i>Соціальні організації: сутність, основні типи.</i> 	2/2/5	<p>Розуміти сутність поняття соціальної взаємодії, її основні види.</p> <p>Розуміти основні рівні дослідження соціальної взаємодії.</p> <p>Розуміти сутність поняття соціального зв'язку, поняття та види соціальних відносин, поняття</p>	<p>Здача семінару № 5.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 5 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p>	5 балів

		<p>соціального конфлікту.</p> <p>Розуміти сутність соціального контролю.</p> <p>Розуміти поняття «соціального інституту», знати види соціальних інститутів та функції соціальних інститутів.</p>	<p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 6. Соціальні технології</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Основи соціальних технологій.</i> ➤ <i>Класифікація соціальних технологій.</i> ➤ <i>Впровадження та ефективність соціальних технологій.</i> 	2/2/5	<p>Знати основні соціальні технології</p> <p>Аналізувати ефективність використання соціальних технологій</p> <p>Розрізнити типи та застосовуваність соціальних технологій</p>	<p>Здача семінару № 6.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 6 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p> <p>Виконання модульної контрольної роботи 1.</p>	<p>5 балів</p> <p>5 балів</p> <p>30 балів, які не сумуються</p>
Змістовий модуль 2. Спеціальні та галузеві соціології				
<p>Тема 7. Соціологія конфлікту</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Партнерство та кооперація.</i> ➤ <i>Конфлікт як наслідок</i> 	2/2/5	<p>Знати природу та структуру конфлікту, особливості його динаміки та основні способи управління.</p>	<p>Здача семінару № 7.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й</p>	5 балів

<p><i>суперечливості соціальних відносин.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Види соціальних конфліктів.</i> ➤ <i>Стили поведінки в конфліктних ситуаціях.</i> ➤ <i>Способи вирішення конфліктів.</i> 		<p>Вміти аналізувати різні типи конфліктів на рівні міжіндивідуальних та міжгрупових відносин.</p> <p>Мати навик використання основних методів управління різними типами конфліктів на мікрорівні соціальної взаємодії.</p>	<p>питання плану семінарського заняття 7 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 8. Соціологія сім'ї</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Поняття про предмет соціології сім'ї.</i> ➤ <i>Сім'я і шлюб як соціальні інститути.</i> ➤ <i>Функції, структура і типи сімей.</i> ➤ <i>Демографічна політика та демографічна ситуація в Україні.</i> 	2/2/5	<p>Знати основні категорії соціології молоді та сім'ї, структуру молоді як соціально-демографічної спільноти, моделі адаптації сучасної молоді до динамічного соціального середовища, структуру та типи сучасної сім'ї.</p> <p>Вміти аналізувати явища пов'язані з процесами адаптації сучасної молоді до умов суспільного розвитку та природу стабільності сучасної сім'ї.</p>	<p>Здача семінару № 8.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 8 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 9. Соціологія міграцій</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Міграція – як наукова категорія.</i> ➤ <i>Концепції, види міграцій, причини та наслідки міграцій.</i> 	2/2/5	<p>Розуміти сутність міграції</p> <p>Вміти виокремлювати причини міграції</p> <p>Розуміти сучасні міграційні</p>	<p>Здача семінару № 9.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання</p>	5 балів

<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Україна у контексті сучасних міграційних процесів.</i> ➤ <i>Міграція в пандемію COVID-19 та російсько-українську війну.</i> 		процеси в Україні	<p>плану семінарського заняття 9 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 10. Соціологія політики і права</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Соціологічна сутність політики.</i> ➤ <i>Політична система суспільства, її функції, структура, принципи стратифікації.</i> ➤ <i>Поняття електоральної соціології та її види.</i> ➤ <i>Предмет, проблематика, структура та функції соціології права.</i> ➤ <i>Соціальна природа правомірної та протиправної поведінки.</i> ➤ <i>Механізм соціальної дії права в сучасному суспільстві.</i> 	2/2/4	<p>Знати поняття політичної системи суспільства, її функції та види</p> <p>Розуміти поняття електоральної соціології</p> <p>Вміти аналізувати природу неправомірної поведінки особистості</p> <p>Вміти застосовувати механізми права на соціалізацію індивідуума</p>	<p>Здача семінару № 10.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 10 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 11. Соціологія управління</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Соціальні технології в системі управління, принципи їх застосування.</i> ➤ <i>Складові системи соціального</i> 	2/2/5	<p>Знати складові системи соціального управління, застосованість соціальних технологій в управлінні</p> <p>Розуміти роль</p>	<p>Здача семінару № 11.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану</p>	5 балів

<p><i>управління.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Методи соціального управління.</i> ➤ <i>Роль керівника, його авторитет і лідерство в управлінні взаєминами.</i> ➤ <i>Самоуправління, його функції.</i> ➤ <i>Бюрократія і демократія.</i> 		<p>керівника, моделі і стилі управління</p> <p>Мати навички самоуправління</p> <p>Розуміти необхідність бюрократії та ефективність демократії</p>	<p>семінарського заняття 11 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 12. Соціологія міжнародних відносин</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Міжнародний порядок: поняття, середовище та актори</i> ➤ <i>Міжнародні процеси: інтеграція, глобалізація, регіоналізація</i> ➤ <i>Міжнародне співробітництво та міжнародний конфлікт</i> ➤ <i>Міжнародна безпека</i> 	2/2/5	<p>Знати основні тенденції у влаштуванні світового порядку</p> <p>Розуміти міжнародні процеси</p> <p>Вміти наалізувати причини міжнародних конфліктів та знати інструментарій їхнього вирішення</p> <p>Знати загрози міжнародної безпеки і засоби їх детекції за допомогою соціологічних досліджень</p>	<p>Здача семінару № 12.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 12 на elearn, та підготувати доповідь у вигляді презентації.</p> <p>Виконати самостійне, індивідуальне завдання.</p>	5 балів
<p>Тема 13. Теорія і практика соціологічних досліджень</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Соціологічне дослідження, його етапи, види, складові.</i> ➤ <i>Програма соціологічного дослідження.</i> ➤ <i>Функції соціологічних досліджень.</i> 	2/2/5	<p>Знати особливості підготовки до проведення соціологічного дослідження.</p> <p>Розуміти виявлення проблемної ситуації та поняття проблеми в соціології.</p>	<p>Здача семінару № 13.</p> <p>Опрацювати теоретичний матеріал з теми й питання плану семінарського заняття 13 на elearn, та</p>	5 балів

		Розуміти формування проблеми дослідження та висунення гіпотези. Знати основні вимоги до складання програми дослідження.	підготувати доповідь у вигляді презентації. Виконати самостійне, індивідуальне завдання. Виконання модульної контрольної роботи 2.	5 балів 30 балів, які не сумуються
Всього за семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Самостійні та індивідуальні роботи, які здаються із порушенням термінів та умов виконання не приймаються і не перескладаються. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Наукові роботи студентів, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	

0-59	Незадовільно	не зараховано
------	--------------	---------------

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Іванець Т. М. Соціологія міжнародних відносин: навч. посіб. – Київ: Вид.-во Ліра-К, 2021.- 232с.
2. Волович В. І. Соціологія : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Юрій М. Ф. Соціологія : підручник / М. Ф. Юрій. – Київ: Кондор, 2019
3. Ворона В. Академічна соціологія в Україні (1918-2018). У 2-х томах. Том 1. Історія становлення та розвитку. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018, 526 с.
4. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2003. - 336 с.
5. Соціологія: навчальний посібник / Укладачі Г.Г.Тараненко, О.В.Поправко, О.І.Сакова. Мелітополь: ФО -П Однорог Т.В., 2021.316с.
6. Соціологія. Навчальний посібник (за ред. І.Р.Байрака). К.: Міленіум, 2009. 350 с.
7. Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2005. – 328 с.
8. Паніотто В. Соціологія в анекдотах. – К.: Дух і літера, 2022. – 392 с.
9. Macionis J.J. Sociology. - 12th ed. / J.J. Macionis - London: Pearson Prentice Hall, 2008.
10. Andersen M.L. Sociology: Understanding a Diverse Society. - 2nd ed. / M.L. Andersen, H.F. Taylor. - Belmont.: Wadsworth, 2002.